

הכתובת על העיד

במקביל לאלימות הגוברת כלפי יהודי אירופה, קרקוב הפולנית התמלאה לאחרונה בכתובות גרפיטי אנטישמיות • הרשויות, דומה, רחוקות מהכרזת מלחמה על התופעה, המשטרה משיבה רק למי שפונה אליה בשפה המקומית, ודווקא האזרחים הם העומדים בראש המאבק • תמונת מצב מדאיגה

ניסן צור, פולין

כתובות גרפיטי בעלות גוון אנטישמי הן לא עניין חדש בפולין. הן מצויות על קירות רבים בערי המדינה. כך גם בקרקוב, אחת היפות שבהן. בחודשים האחרונים רוססו שם כתובות רבות נגד קבוצות הכדורגל העירוניות ויסלה קר קוב וקרקיביה, שזכתה לכינוי "הקבוצה היהודית" לאחר שהוקמה בשנת 1906 על ידי יהודים ולאורך השנים שיחקו בה יהודים רבים. אלא שכתובות גרפיטי רבות אחרות נכתבו ממניעים אנטי-שמיים בלבד. בשבועות האחרונים, עם התרבות מקרי התקיפת האנטישמיות נגד יהודים כרחבי בי אירופה, החלו להופיע על חלק מהקיר רות בקרקוב כתובות כמו "יהודים לת' נור" ו"מוות ליהודים". בניסיון לברר מה עושות הרשויות כדי למנוע את גילויי האנטישמיות הפומביים, בתקופה מתוחה ממילא עבור יהודים באירופה, פניתי בסדרת שאלות באנגלית למשטרת קרקוב, לעירייה המקומית, למשמר העירוני ול"משרדו של התובע הכללי בפולין. למכתב צורפו גם תמונות של כתובות גרפיטי. התשובה שהתקבלה ממשטרת פולין, והעובדה כי יתר הרשויות בחרו

להתעלם מהפנייה, המחישו כי מי שא" מור לשמור על החוק בפולין ממש לא מתרגש מהתופעה. "אדון נכבד, אני מבקש להודיע לך כי השפה הרשמית בפולין היא פולנית. לכן, אתה מתבקש להעביר לנו את שאלותיך בפולנית". כך הגיב, בשפה הפולנית כמו, מריוש צ'ארקה, דובר משטרת קרקוב, בתגובה לשאלות שהופנו אליו בנוגע לאנטישמיות ברחובות. הדובר גם הפנה אותנו לעיריית קרקוב ולארגון מתנדבים פרטי של תושבי העיר, העובר בשיתוף פעולה עם המשמר העירוני, ופועל למחוק את כתובות הגרפיטי הגזעניות והאנטישמיות. מה שהרשויות לא עושות, מתברר, עושים תושבי העיר בעצמם.

למרות ניסיונות רבים לבקש תגובה באנגלית, ולהבין מה עושה משטרת פולין כדי להילחם בתופעה, דובר המשטרה התעקש כי "בפולין השפה הרשמית היא פולנית, ולכן חובה לדבר רק בפולנית". מעריית קרקוב, מהמשמר העירוני וממשרדו של התובע הכללי בפולין לא התקבלה כלל התייחסות לפניה. אף אחד מאותם מוסדות אליהם פניתי לא התעניין אפילו היכן רוססו כתובות כמו "יהודים לתנור". אלה עדיין מקששות את קירות העיר.

חוסר עניין לציבור

פאולינה סביצקה, מראשי ארגון "פולין פתוחה לכולם", לא מופתעת מתי גובת משטרת פולין ומחוסר העניין של הרשויות האחרות. "פולין פתוחה" נוסדה בשנת 1999 על ידי קבוצת תושבים במיטרה להילחם בתופעות האנטישמיות

והגזענות במדינה, בשיתוף פעולה עם הרשויות. "כאשר משהו עובר על החוק, אנחנו מודיעים למשרד התובע. לצערנו, פעמים רבות מדי אין שום תמיכה. התשרי בה שם אפילו גורמת לנו להרים לפעמים גבה", היא מספרת. "התשובה של דובר משטרת קרקוב היא מגוחכת". לסביצקה יש עשרות דוגמאות של מקרים שבהם התלוננו אנשי הארגון על גילויי אנטישמיות, אך נדחו. "בית משפט בעיר אופולה הפסיק הליכים נגד בוגר אוניברסיטה למשפטים שהואשם בייצור והפצת גאדג'טים פאשיסטיים, כי זה יפגע בקריירה המשפטית שלו", כרברי השופטים, היא אומרת. "התובע בוורו צלאלב לא מצא הפרה של החוק בהפצת סת והפצת הספר 'מיון קאמפף' בפולנית מאחר שהמוציא לאור טען כי 'ההדפסה נועדה למטרות מדעיות'. ססמה כמו 'אנו נדרוף את היהודים אל מחוץ לפולין' לא נחשבה הסתה על ידי התביעה משום שלא הכילה את צירוף המילים 'בואו נדרוף את היהודים'. בעיר ביאליסטוק סירב התר בע לפתוח בחקירה נגד מפיצי כרוזות עם צלב קרס, לאחר שקבע כי מדובר ב'סמל הווי לאושר'.

דרך ארוכה

בשנת 1996 התאגדה קבוצה של אודי חים פולנים שביקשה להילחם בתופעות של שנאת זרים, גזענות ואנטישמיות. הם הקימו את ארגון "עולם לא עוד". מאז זוכת פרס פוליצר, אן אפלכאום, הגיש תלונה לתובע הכללי בפולין אנדריי סרמט על ביטויים אנטישמיים שהופיעו ברשתות החברתיות ובפורומים שונים. בין היתר, ביטויים כמו "היטלר התחיל, אנחנו נסיים". לתגובות, יהודים, לתגובות

וכן "רוסלב שיקורסקי, בעלה של היהודייה-האמריקאית האורתודוקסית, האויב האמיתי של הפולנים, נשלט על ידי אביה היהודי של אשתו בניו יורק". לאחר מספר חודשים של בדיקה, הודיע התובע הכללי כי החליט לא לפתוח בחקירה על גילויי האנטישמיות באינטרנט. הסיבה? "חוסר עניין לציבור". בהודעה שפרסם ב-2012 דובר התביעה כללית, דריוש סלפוקורה, צוין כי "למר שיקורסקי יש עורך דין, והוא יכול להגיש תביעה אישית נגד מי שפירסמו את הביטויים האנטישמיים".

דוגמה נוספת ליחס הרשויות בפולין לגילויי אנטישמיות אפשר היה לקבל ב-2013. אז נעצר בעיר פוזנן משחק כדורגל בין קבוצת לך פוזנן המקומית ליריבו לודו'. במהלך המשחק החלו אהדי פוזנן לקרוא לעבר אהדי ושחקני לודו' "יהודים לגן". הבית שלכם הוא בארשוויץ". התובעת העירונית מוניקה רוטקובסקה לא ממש התרגשה, קבעה כי "מדובר בקריאות שלא כוונו שירות כנגד יהודים אלא כלפי הקבוצה היריב", והחליטה לא לפתוח בחקירה.

מסכים כי לרשויות "יש עוד דרך ארוכה לעשות כדי להילחם באנטישמיות בצורה אפקטיבית. הן עשו בשנים האחרונות כמה מאמצים להעמיד לדין פושעי שנאה, אבל במקרים רבים נעשתה רק חצי עבודה והפושעים יצאו ללא עונש. יש צורך בהמשך הפושעים רבים הפושעים יצאו ללא עונש מתועדת ב"ספר החום", המכיל תיעוד של פשעי שנאה מעשים השנים האחרונות, שאותו אנו מפרסמים".

השתוללות ברשת
ואכן, כמעט בכל כתבה הנוגעת ליישראל או ליהודים המתפרסמת באחד מאתרי האינטרנט בפולין, אפשר לראות מאות תגובות אנטישמיות. גם במקרים של פיגועי תופת וקורבנות, רבים מהאתרים מאפשרים לגולשים לפרסם גילויי שמחה. גם כאשר מדובר באירועים משמחים עבור אזרחי פולין, כמו הוכייה של הסרט "אידה" בפרס האוסקר לסרט הזר הטוב ביותר לפני שבועיים, הוצפה הרשת באלפי תגובות אנטישמיות. הסרט, המביא את סיפורה של צעירי רה המבקשת להיכנס למנזר בפולין של תחילת שנות ה-60, אך מגלה ברגע האחרון את יהדותה, גרר תגובות כמו "אין פלא שהסרט זכה, ידוע שהוליווד נשית על ידי יהודים" וכן "היהודים עשו את הסרט על מנת להראות כמה הפולנים התייחסו אליהם ברשעות, על מנת שיוכלו לדרוש היום כסף ורכוש בחורה מפולין".

ד"ר מיכאל בילביץ', חוקר במרכז לרעות קרומות באוניברסיטת ורשה, פרסם לאחרונה יחד עם עמיתיו, מחקר המציג נתונים עגומים על מידת החשיפה וההסכמה של צעירים בפולין עם גילויי אנטישמיות. המחקר שאלו 653 צעירים בני 18-16 ועוד 1,007 מבוגרים האם הם מסכימים עם המשפט "היהודים צריכים להביא את חמם עצמם גרמו לפולנים לשנוא אותם, בגלל הפשעים והבגידה שלהם. היום, היהודים מנסים להסתיר את הפשעים שלהם ולהעביר את האשמה לאחרים".

פאולינה סביצקה: "כשמישהו עובר על החוק, אנחנו מודיעים למשרד התובע. התשובה שם גורמת לנו להרים גבה. ססמה כמו 'נדרוף את היהודים אל מחוץ לפולין' לא נחשבת הסתה".